

MEMORANDUM SUPLIMENTAR DE ÎNȚELEGERE

(Al treilea addendum la Memorandumul de Înțelegere)

ÎNTRE

UNIUNEA EUROPEANĂ și ROMÂNIA

MEMORANDUM SUPLIMENTAR DE ÎNȚELEGERE
(Al treilea addendum la Memorandumul de Înțelegere)

între

UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ROMÂNIA

1. La 6 mai 2009, Consiliul Uniunii Europene a adoptat Decizia 2009/459/CE pentru a pune la dispoziția României asistență financiară pe termen mediu de până la 5 miliarde de Euro. Pe 16 februarie 2010, Consiliul a modificat această decizie pentru a ține cont de impactul pe care l-a avut asupra obiectivelor programului recesiunea mai puternică decât cea anticipată. Asistența este oferită ca un împrumut pe termen mediu în cadrul Facilității Balanței de Plăți a Statelor Membre (având la bază articolul 143¹ din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ("Tratatul") și Regulamentul nr. 332/2002²). Asistența UE pentru România vine în completarea sprijinului acordat de FMI prin intermediul unui Acord Stand-By (ASB), în valoare de 11,4 miliarde DST (aproximativ 12,95 miliarde Euro), aprobat la 4 mai 2009. Sprijin suplimentar multilateral în valoare de 2 miliarde Euro va fi furnizat de către Banca Mondială (1 miliard de Euro), precum și de BEI și BERD (1 miliard de Euro).

2. Memorandumul de Înțelegere ("Memorandumul"), ce stabilește criteriile de politică economică legate de fiecare tranșă, precum și condițiile de raportare și monitorizare a împrumutului, a fost semnat în data de 23 iunie 2009. Implementarea măsurilor fiscale, a celor din sectorul financiar și a măsurilor de reformă structurală prevăzute în Memorandum ar trebui să permită economiei să reziste la presiunile de lichiditate pe termen scurt, asigurând în același timp și îmbunătățirea competitivității și sprijinirea ajustării coerente a dezechilibrelor pe termen mediu, aducând astfel economia înapoi la o bază solidă și durabilă. Prima tranșă de 1,5 miliarde Euro a fost virată în data de 27 iulie 2009 în urma semnării Acordului de Împrumut din 23 iunie 2009. Alte patru tranșe au fost programate pentru perioada acoperită de restul programului.

3. În august 2009, serviciile Comisiei Europene au participat la o misiune de evaluare a FMI, care a dus la tragerea celei de-a doua tranșe în cadrul programului FMI. Deoarece la acel moment nu era planificată nici o tranșă UE, misiunea nu a reprezentat o evaluare formală în cadrul programului de asistență din partea UE. S-a convenit cu autoritățile revizuirea unora dintre obiectivele programului. În mod special, ținta de deficit guvernamental pe 2009 a fost stabilită la 7,8% din PIB în termeni ESA95 (7,3% din PIB în termeni cash) datorită recesiunii mai puternice decât cea prognozată. Au fost identificate măsuri suplimentare pentru limitarea deficitului în 2010 la 6,4% din PIB în termeni ESA95 (5,9% din PIB în termeni cash), inclusiv măsuri menite să mențină sub control cheltuielile cu salariile ca procent din PIB și să limiteze cheltuielile cu pensiile și cele cu bunuri și servicii, precum și creșteri ale accizelor.

4. Serviciile Comisiei Europene au efectuat, în octombrie/noiembrie 2009 și ianuarie 2010 misiuni de evaluare a progreselor realizate în ceea ce privește condițiile specifice atașate celei de-a doua tranșe de 1 miliard de Euro în cadrul programului de asistență financiară a UE. Aceste misiuni au fost misiuni comune cu FMI și Banca Mondială. Conform

¹ Fostul Articol 119 al Tratatului de instituire a Comunității Europene.

² Așa cum este modificată de către Regulamentul nr. 431/2009.

constatărilor acestor misiuni și după consultarea cu Comitetul Economic și Financiar, criteriile de politică economică de virare a celei de-a doua tranșe din Împrumutul UE au fost îndeplinite. În mod special, Parlamentul a adoptat un buget pe anul 2010 în conformitate cu țintele programului și au fost realizate progrese satisfăcătoare în alte domenii ale reformelor structurale. Totuși, ținând seama de prognoza macroeconomică modificată și de întârzierile ivite în implementarea unora dintre măsurile de reformă prevăzute în Memorandum, s-a impus ajustarea condițiilor asociate virării tranșelor viitoare din cadrul asistenței financiare. Modificările convenite în legătură cu criteriile specifice de politică economică au fost prevăzute în Anexa la Memorandumul Suplimentar de înțelegere ("Primul Memorandum Suplimentar"), ce a fost semnat de autoritățile române pe data de 18 februarie 2010 și de Comisarul Olli Rehn pe data de 22 februarie 2010. Totodată, s-a convenit reducerea treptată în continuare a deficitului fiscal până sub nivelul de referință de 3% din PIB prevăzut în Tratat în anul 2012. Pe data de 16 februarie 2010, acest acord a fost avizat de Consiliul Ecofin prin Recomandările sale revizuite către România conform Articolului 126(7) din Tratat.

5. Serviciile Comisiei Europene au mai efectuat o misiune de evaluare împreună cu experții FMI și ai Băncii Mondiale în perioada 26 aprilie – 10 mai 2010, pentru a analiza progresele înregistrate în ceea ce privește condițiile specifice atașate tranșei a treia în valoare de 1,15 miliarde de Euro în cadrul programului de asistență financiară. S-a constatat că, în condițiile unor politici neschimbate, ținta de deficit fiscal pentru 2010, de 6,4% din PIB (ESA95) va fi ratată cu o marjă semnificativă, ca urmare a unei deteriorări a condițiilor economice, dificultăților în colectarea veniturilor și derapajelor pe partea de cheltuieli. Ținta de deficit guvernamental pentru 2010 a fost modificată la 7,3% din PIB în termeni ESA95 (6,8% din PIB în termeni cash). Pentru a realiza această nouă țintă, Guvernul României și-a asumat angajamentul de a lua măsuri de consolidare suplimentare în valoare de 4,6% din PIB (anualizat), de adoptarea acestora fiind condiționată eliberarea celei de-a treia tranșe din împrumutul UE. Acestea au fost verificate în iulie 2010. În alte domenii de reformă, au părut a se fi înregistrat progrese, ce au inclus adoptarea de către Parlament a legii responsabilității fiscale, adoptarea de către guvern a unei propuneri de reformă a sistemului de pensii, precum și semnarea contractului privind analiza funcțională a administrației publice. Conform acestor constatări și după consultarea cu Comitetul Economic și Financiar, criteriile de politică economică pentru virarea celei de-a treia tranșe din Împrumutul UE au părut a fi fost îndeplinite în linii mari, și a treia tranșă a fost virată în septembrie 2010.

6. Serviciile Comisiei Europene au mai efectuat o altă misiune de evaluare împreună cu experții FMI și ai Băncii Mondiale începând din 20 octombrie până pe 1 noiembrie 2010, pentru a analiza progresele înregistrate în ceea ce privește condițiile specifice atașate tranșei a patra în valoare de 1,2 miliarde de Euro în cadrul programului de asistență financiară UE. Pe baza informațiilor existente la data misiunii, misiunea a considerat că implementarea bugetului pe 2010 ce vizează un deficit al bugetului general consolidat de 7,3% din PIB în termeni ESA95 (6,8% din PIB în termeni cash) corespundea planificării. La data misiunii, se menținea totuși o incertitudine considerabilă cu privire la un număr de reforme esențiale ce prezintă o importanță majoră pentru traiectoria de consolidare fiscală convenită pentru 2011 și 2012. Concret, deși Parlamentul a adoptat legea revizuită a pensiilor pe data de 15 septembrie, legea a fost ulterior retransmisă Parlamentului de către Președinte, acesta solicitând reanalizarea unui singur articol, astfel încât acesta să prevadă majorarea vârstei de pensionare a femeilor la 63 de ani și nu la 65 de ani, cum propusese Guvernul. Totodată, au

intervenit întârzieri și în adoptarea Legii Salarizării Unitare care ar trebui să raționalizeze sistemul de salarizare în sectorul public și să fundamenteze un fond de salarii mai mic în anii ce vor urma, după reducerea de urgență cu 25% a salariilor aplicată în al doilea semestru al anului 2010. La data misiunii, această lege, care este esențială pentru traiectoria de consolidare fiscală deoarece ar asigura o reducere structurală a fondului de salarii în sectorul public în anii următori nu a fost încă aprobată. De asemenea, la data misiunii părea că sectorul sănătate va acumula până la sfârșitul anului 2010 arierate substanțiale, ceea ce va impune o acțiune majoră pentru a se respecta traiectoria de consolidare fiscală (deficit al bugetului general consolidat de 4,4% din PIB pentru 2011 și sub 3% din PIB în termeni ESA pentru 2012). Pentru a asigura corespondența dintre cheltuieli și resursele bugetare disponibile, evitând deci acumularea de noi arierate pe viitor, reformele structurale în domeniul sănătății (inclusiv introducerea co-plății) au devenit esențiale. Guvernul s-a angajat să întreprindă un set amplu de reforme în domeniul sănătății. Având în vedere aspectele identificate mai sus și incertitudinile rămase, Guvernul român a fost de acord că înainte de disponibilizarea celei de-a patra tranșe din împrumutul UE trebuie luate măsuri suplimentare (Anexa 1).

7. Modificările convenite a fi aduse criteriilor specifice de politică economică aferente disponibilizării celei de-a cincea tranșe și ultimei tranșe din programul de asistență financiară sunt prezentate în Anexa la acest al Treilea Memorandum Suplimentar de Înțelegere ("al treilea Memorandum Suplimentar"), ce constituie al treilea addendum la Memorandumul de Înțelegere. Aceste modificări au fost efectuate pentru a se ajusta condițiile puse în memorandumurile anterioare și la care se impun acțiuni suplimentare, precum și evoluția situației ce implică noi priorități de politici.
8. Articolele prevăzute în Memorandum și în Primul și al Doilea Memorandum Suplimentar (inclusiv anexele acestora) rămân valabile și în vigoare dacă nu sunt amendate în mod explicit prin acest al Treilea Memorandum Suplimentar.
9. Disponibilizarea tranșelor restante din program este condiționată de implementarea de către autoritățile române a măsurilor prevăzute de acest al treilea Memorandum suplimentar de înțelegere. Aceste măsuri sunt total conforme cu Tratatul UE.
10. În baza îndeplinirii condițiilor din Memorandum și din al Doilea Memorandum Suplimentar, și în urma consultării Comitetului Economic și Financiar, Comisia Europeană va decide cu privire la eliberarea tranșei a patra, în valoare de 1,2 miliarde de Euro, sub rezerva implementării măsurilor descrise în Anexa 1 (secțiunea "Acțiuni ce vor fi întreprinse înaintea virării celei de-a patra tranșe a împrumutului UE") și a semnării celui de-al Treilea Memorandum Suplimentar de către părți și a intrării în vigoare a acestuia.
11. Autoritățile române se angajează să se consulte cu experții Comisiei Europene înainte de a adopta măsuri noi ce ar putea avea implicații asupra obiectivelor programului. În mod special, acestea se vor consulta în timp util și vor furniza toate informațiile necesare referitoare la orice măsuri și reforme ce ar putea avea un impact asupra evoluțiilor fiscale.
12. Anexa face parte integrantă din acest al Treilea Memorandum Suplimentar.
13. Toate notificările legate de al Treilea Memorandum Suplimentar vor fi transmise în mod valabil dacă sunt trimise, în scris, la adresa:

Pentru Uniunea Europeană
Comisia Europeană
Direcția Generală pentru Afaceri Economice și Financiare
B-1049 Bruxelles
Nr. Fax.: +32 2 299 35 23

Pentru Primul Ministru
Cabinetul Primului Ministru
Piața Victoriei, nr. 1
Sector 1, 011791, București
Nr. Fax. : +40 21 319 15 88

Pentru Ministerul Finanțelor Publice din România
Ministerul Finanțelor Publice din România
Str. Apolodor nr. 17
Sector 5, 050741 București
Nr. Fax.: +40 21 312 16 30

Pentru Banca Națională a României
Banca Națională a României
Strada Lipscani nr. 25
București 030031
Nr. Fax.: +40 21 312 62 60

14. Pentru România, acest al treilea Memorandum suplimentar va intra în vigoare după parcurgerea procedurilor interne prevăzute de legislația română. Acest al treilea Memorandum suplimentar poate fi modificat cu acordul comun al părților, sub forma unui Addendum. Orice astfel de Addendum va constitui parte integrantă a Memorandumului și va intra în vigoare în conformitate cu aceleași proceduri ca și cele aplicabile Memorandumului.

Adoptat la Bruxelles, în data de 19 ianuarie 2011 și la București, în data de 12 ianuarie 2011 în cinci exemplare originale în limba engleză.

ROMÂNIA
Reprezentată de

Emil Boc
Prim Ministru

Gheorghe Ialomițianu
Ministrul Finanțelor Publice

Mugur Isărescu
Guvernator al Băncii Naționale a României

UNIUNEA EUROPEANA
Reprezentată de Comisia Europeană

Olli Rehn
Membru al Comisiei Europene

ANEXA 1

CRITERII SPECIFICE DE POLITICĂ ECONOMICĂ

(Modificări și completări la Anexa nr. I a Memorandumului de Înțelegere și la Anexa nr. 1 la al doilea Memorandum suplimentar de înțelegere)

Au intervenit întârzieri în implementarea unui număr de reforme ce sunt esențiale pentru succesul programului. Ținând seama de acestea, criteriile specifice de politică economică precizate în Anexa nr. I la Memorandumul de Înțelegere și în anexa la primul Memorandum suplimentar de înțelegere și în anexa 1 la al doilea Memorandum Suplimentar de Înțelegere vor fi completate cu următoarele acțiuni:

Acțiuni ce vor fi întreprinse înainte de virarea celei de-a patra tranșe din împrumutul UE

- Adoptarea de către Parlament a unui buget pe 2011 care să vizeze un deficit al bugetului general consolidat de 4,4% din PIB în termeni cash (sub 5% din PIB în termeni ESA) bazat pe premisele macroeconomice agreeate și susținut de măsuri adecvate convenite în cadrul programului – care să asigure o bază solidă pentru atingerea țintei de deficit din 2012 (sub 3% din PIB în termeni ESA). În legătură cu acesta, adoptarea Strategiei Bugetare pe Termen Mediu 2011-2013. Strategia Bugetară pe Termen Mediu va trebui să prezinte principalele elemente de venituri și cheltuieli (în mod deosebit cheltuielile cu salariile), precum și măsurile de consolidare, în concordanță cu o traiectorie durabilă de consolidare fiscală care să permită atingerea unui deficit de 4,4% din PIB în 2011 în termeni cash (sub 5% în termeni ESA) și a unui deficit de sub 3% din PIB în 2012 în termeni ESA, în conformitate cu angajamentul asumat de autorități în contextul PDE (procedurii de deficit excesiv). Autoritățile se vor consulta cu experții Comisiei Europene cu privire la concordanța măsurilor și cifrelor înainte de a înainta Parlamentului bugetul pe anul 2011. În cadrul anvelopei bugetare, vom aloca investițiilor resurse suplimentare în primul semestru al anului, astfel încât să creștem absorbția fondurilor UE. În cazul în care absorbția crește suficient, vom încerca să găsim soluții pentru a crea un spațiu fiscal mai mare pentru investiții începând cu jumătatea anului 2011. Uniunea Europeană va pune la dispoziție asistență de specialitate pentru utilizarea resurselor disponibile de la UE, Banca Europeană de Investiții și Banca Mondială, inclusiv prin soluții financiare inovatoare.
- Promulgarea Legii Salarizării Unitare (legea cadru și legea de implementare pentru 2011) vizând: i) introducerea unui sistem unitar de salarizare a angajaților ce lucrează în entitățile bugetare și a celor ce sunt plătiți din bugetul general consolidat al statului; și ii) limitarea cheltuielilor cu salariile în sectorul public în 2011 la 39 de miliarde RON (excluzând plata contribuțiilor sociale pentru militari în valoare de 1,6 miliarde RON conform noii legi a pensiilor) și asigurarea unui control continuu al cheltuielilor cu salariile în sectorul public în anii următori, după cum se va preciza în strategia bugetară pe termen mediu. Legea Salarizării Unitare va asigura guvernului cadrul necesar și susținerea legală pentru menținerea cheltuielilor totale cu salariile pe traiectoria stabilită în strategia

bugetară pe termen mediu. Autoritățile se vor consulta cu experții Comisiei Europene cu privire la acest aspect.

- Promulgarea legii revizuite a pensiilor convenite cu experții Comisiei Europene, ai FMI și ai Băncii Mondiale.
- Conlucrarea cu parlamentul pentru a asigura că Ordonanța de Urgență nr. 50 din 2010 îmbunătățește transparența și protejează drepturile consumatorilor asigurând în același timp stabilitatea sistemului financiar și garantând respectarea Directivei UE 48/2008/CE. Totodată asigurarea faptului că Banca Națională a României este singura instituție autorizată să reglementeze activitățile de creditare ale băncilor.

A cincea tranșă

A: Consolidare fiscală

- Execuția bugetului 2011 se derulează conform planificării în direcția atingerii țintei de deficit de 4,4% din PIB în termeni cash (sub 5% din PIB în termeni ESA) și asigurând o bază adecvată pentru atingerea țintei de deficit din 2012 pentru bugetul general consolidat de sub 3% din PIB (în termeni ESA).
- Implementarea prevederilor bugetare prin care se asigură că cheltuielile cu salariile în sectorul public nu depășesc 39 miliarde lei în 2011 (excluzând plata contribuțiilor sociale pentru militari în valoare de 1,6 miliarde lei conform noii legi a pensiilor).
- Evitarea acumulării de arierate în sectorul de sănătate prin luarea de măsuri efective în vederea soluționării cauzelor care le generează.
- Problema arieratelor autorităților locale va fi analizată în continuare, în vederea îmbunătățirii la nivelul administrațiilor locale a managementului financiar, inclusiv cel al proiectelor cofinanțate de la UE, cu asistență din partea experților UE și ai Băncii Mondiale.
- Aprobarea legislației prin care se introduce un sistem de co-plată a serviciilor medicale, condiționat de mijloacele financiare, elaborat în colaborare cu Banca Mondială.

B: Guvernanța fiscală și reformele fiscale structurale

- Aprobarea și publicarea de către Ministerul Finanțelor Publice a unei strategii de management al datoriei pe termen mediu pentru perioada 2011-2013, care să vizeze asigurarea unui management adecvat al lichidităților (în jur de 4 luni de necesar de finanțare) și extinderea profilului maturității.

C: Reglementarea și supravegherea sectorului financiar

- Amendarea Ordonanței Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin: (i) eliminarea liniilor de creditare stand-by de la bănci; (ii) introducerea unei clauze de incompatibilitate conform căreia nici unul dintre membrii consiliului sau dintre angajații instituțiilor de credit nu sunt reprezentați în consiliul de administrație al FGD. Legislația amendată ar trebui să intre în vigoare până la sfârșitul lunii decembrie 2010.

- Având în vedere dificultățile asociate executării garanțiilor colaterale și deteriorării permanente a calității activelor, autoritățile vor continua să mențină actualul cadru prudential de reglementare privind constituirea de provizioane;
- Menținerea disciplinei de creditare și evitarea hazardului moral în rândul debitorilor contribuie semnificativ la sporirea stabilității financiare și la crearea condițiilor favorabile de revigorare a activității de creditare. Așadar, autoritățile se vor reține de la promovarea de inițiative legislative (cum ar fi legea privind insolvența personală) ce subminează disciplina creditării;
- Efectuarea amendamentelor legislative necesare menite să clarifice regimul de despăgubire a creditorilor băncilor plasate sub administrare specială pentru a asigura implementarea cu eficacitate a legislației recent amendate privind lichidarea instituțiilor de credit cu probleme financiare. Această legislație ar trebui să intre în vigoare până la sfârșitul lui decembrie 2010.
- Promulgarea Legii privind independența autorităților de reglementare din sectorul financiar non-bancar până la finele lunii decembrie 2010.

D: Reforme structurale

- Fiecare dintre cele zece întreprinderi de stat cu cele mai mari pierderi să transmită până la mijlocul lunii ianuarie 2011 planuri concrete și cu termene stabilite de reducere a arieratelor. Planurile ar trebui să implice în mod evident reduceri ale cheltuielilor de exploatare, inclusiv ale cheltuielilor de personal, majorarea tarifelor și, dacă este cazul, reforme structurale ale modelului economic.
- Semnarea până la mijlocul lunii decembrie 2010 a unui acord multianual de performanță între Ministerul Transporturilor și agențiile de implementare. Acordul trebuie să țină cont și să fie armonizat cu cadrul bugetar pe termen mediu al guvernului. Ministerul Transporturilor se va consulta cu serviciile Comisiei în legătură cu documentația ce va trebui utilizată.
- Finalizarea celei de a doua faze a analizei funcționale a administrației publice din România până la finele lunii aprilie 2011. Evaluarea până la finele lunii aprilie 2011 a progresului înregistrat cu implementarea de către Guvern a planului de acțiune bazat pe rezultatele primei faze a analizei funcționale.
- Pregătirea măsurilor de îmbunătățire a absorbției fondurilor UE.

SUPPLEMENTAL MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

(Third addendum to the Memorandum of Understanding)

BETWEEN

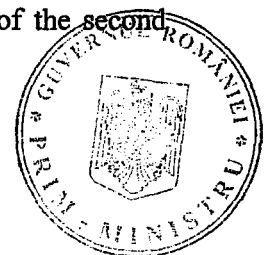
THE EUROPEAN UNION and ROMANIA

SUPPLEMENTAL MEMORANDUM OF UNDERSTANDING
(Third addendum to the Memorandum of Understanding)
between
THE EUROPEAN UNION and ROMANIA

1. On 6 May 2009, the Council of the European Union adopted Decision 2009/459/EC to make available to Romania medium-term financial assistance of up to EUR 5 billion. On 16 February 2010, the Council amended this Decision to address the impact on programme targets of the larger than expected recession. The assistance is provided as a medium-term loan under the balance of payments facility of Member States (based on Article 143¹ of the Treaty on the Functioning of the European Union (the "Treaty") and Regulation No 332/2002²). The EU assistance for Romania comes in conjunction with IMF support through a Stand-By-Arrangement (SBA) of SDR 11.4 billion (around EUR 12.95 billion), approved on 4 May 2009. Additional multilateral support of EUR 2 billion will be provided by the World Bank (EUR 1 billion) and the EIB and EBRD (EUR 1 billion).
2. The Memorandum of Understanding ("the Memorandum") laying down the economic policy criteria linked to each disbursement as well as the reporting and monitoring conditions of the loan was signed on 23 June 2009. Implementation of the fiscal, financial sector and structural reform measures foreseen in the Memorandum should enable the economy to withstand short-term liquidity pressures while improving competitiveness and supporting an orderly correction of imbalances in the medium term, hence bringing the economy back onto a sound and sustainable footing. The first instalment of EUR 1.5 billion was disbursed on 27 July 2009 following the signature of the Loan Agreement of 23 June 2009. Four other instalments were scheduled over the period covered by the remainder of the programme.
3. In August 2009, the Commission services participated in an IMF review mission, which led to the disbursement of the second instalment under the IMF programme. As no EU disbursement was planned at that time, the mission was not a formal review under the EU assistance programme. Agreement was reached with the authorities on a revision of some programme targets. In particular, the 2009 government deficit target was set at 7.8% of GDP in ESA95 terms (7.3% of GDP in cash terms), on account of the deeper than expected recession. Additional measures were identified to limit the deficit in 2010 to 6.4% of GDP in ESA95 terms (5.9% of GDP in cash terms), including measures to contain the public wage bill as a percentage of GDP and to limit expenditures on pensions and on goods and services, as well as increases in excises.
4. The Commission services carried out missions in October/November 2009 and January 2010 to assess progress made with respect to the specific conditions attached to the second instalment of EUR 1 billion under the EU financial assistance programme. These were joint missions with IMF and World Bank staff. Based on the findings of these missions and after having consulted with the Economic and Financial Committee, the economic policy criteria for disbursement of the second

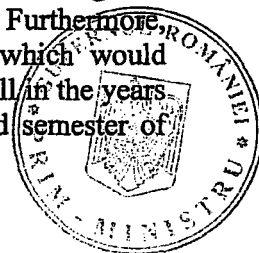
¹ Ex Article 119 of the Treaty establishing the European Community.
² As amended by Regulation No 431/2009.

e.i. M.I.

instalment of the EU loan were considered to have been fulfilled. In particular, Parliament had adopted a 2010 budget in line with programme targets and satisfactory progress had been made in other areas of structural reforms. However, taking into account the changed macroeconomic outlook and delays encountered in implementing some of the reform measures foreseen in the Memorandum, the conditions attached to the disbursement of the future instalments of the financial assistance needed to be adjusted. The agreed changes in the specific economic policy criteria were laid out in the Annex to the Supplemental Memorandum (the "first Supplemental Memorandum"), which was signed by the Romanian authorities on 18 February 2010 and by Commissioner Olli Rehn on 22 February 2010. In addition, agreement was reached on a further gradual reduction of the fiscal deficit to below the Treaty reference level of 3% of GDP in 2012. On 16 February 2010, this agreement was endorsed by the Ecofin Council, in its revised Recommendation to Romania under Article 126(7) of the Treaty.

5. The Commission services conducted a review mission together with the IMF and World Bank staff from 26 April to 10 May 2010 to assess progress made with respect to the specific conditions attached to the third instalment of EUR 1.15 billion under the EU financial assistance programme. It appeared that under unchanged policies, the 2010 fiscal deficit target of 6.4% of GDP (ESA95) would be missed by a significant margin due to a deterioration of economic conditions, difficulties in revenue collection and slippages on the expenditure side. The 2010 government deficit target was revised to 7.3% of GDP in ESA95 terms (6.8% of GDP in cash terms). To reach this new target, the Romanian Government committed itself to take additional consolidation measures amounting to 4.6% of GDP (annualised) whose adoption and implementation were conditions for the release of the third instalment of the EU loan. This was verified in July 2010. In other areas of reforms, good progress appeared to have been made, including the adoption by Parliament of the fiscal responsibility law, the adoption of a proposal for pension reform by the government, as well as the signature of the contract for the functional review of the public administration. Based on these findings and following consultation of the Economic and Financial Committee, the economic policy criteria for disbursement of the third instalment of the EU loan appeared to be broadly fulfilled and disbursement of the third instalment took place in September 2010.
6. The Commission services conducted a further review mission together with the IMF and World Bank staff from 20 October to 1 November 2010 to assess progress made with respect to the specific conditions attached to the fourth instalment of EUR 1.2 billion under the EU financial assistance programme. Based on the information available at the time of the mission, the mission considered that the budget implementation for 2010, targeting a general government deficit of 7.3% of GDP in ESA terms (6.8% of GDP in cash terms), was on track. At the time of the mission, however, there remained considerable uncertainty on a number of key reforms that are of major importance for the agreed fiscal consolidation path in 2011 and 2012. Specifically, even though the Parliament adopted the revised pension legislation on 15 September, the law was subsequently sent back to Parliament by the President asking for the reconsideration of one article so as to increase the retirement age for women to 63 and not to 65 years as proposed by the Government. Furthermore, delays have occurred in the adoption of the Unified Wage Law, which would rationalise the public wage system and underpin a lower public wage bill in the years ahead following the emergency 25% wage cut applied for the second semester of

2010. At the time of the mission, this law, which is key to the agreed fiscal consolidation path as it would provide for a structural reduction in the public wage bill in the years ahead, had not yet been enacted. Furthermore, at the time of the mission it appeared that the health sector would accumulate substantial arrears by the end of 2010 which would require major action to meet the agreed fiscal consolidation path (general government deficit of 4.4% of GDP for 2011 and of below 3% of GDP in ESA terms for 2012). To match expenditure to available budgetary resources and thus avoid the accumulation of arrears in the future, structural reforms in the health sector (including the introduction of co-payments) became essential. The government is committed to a broad set of health care reforms. In light of the issues identified above and other remaining uncertainties, the Romanian Government agreed that additional measures would have to be taken (Annex 1) before the release of the fourth instalment of the EU loan.

7. The agreed changes in the specific economic policy criteria linked to the disbursement of the fifth and last instalment of the financial assistance programme are laid out in the Annex to this third Supplemental Memorandum of Understanding (the "third Supplemental Memorandum"), which is the third addendum to the Memorandum of Understanding. These changes were made in view of adjusting the conditions posed in earlier Memoranda on which further action is needed, and the developing situation implying new policy priorities.
8. Articles laid down in the Memorandum and the first and second Supplemental Memoranda (including their annexes) remain valid and in force, unless explicitly amended in this third Supplemental Memorandum.
9. Disbursements of the remaining tranches under the programme are conditional on the Romanian authorities implementing measures in line with the current SMoU. These measures must be fully consistent with the EU Treaty.
10. Based on the fulfilment of conditions in the Memorandum and the second Supplemental Memorandum and following the consultation of the Economic and Financial Committee, the European Commission will decide on the release of the fourth instalment of EUR 1.2 billion subject to the implementation of the measures spelled out in Annex 1 (section "Actions to be taken before disbursement of fourth instalment of the EU loan") and the signature of the third Supplemental Memorandum by the parties and its entry into force.
11. The Romanian authorities commit to consult the staff of the European Commission before adopting new measures that may have implications for the objectives of the programme. In particular, they will consult in a timely manner and provide all necessary information regarding any measures and reforms that may have an impact on fiscal developments.
12. The Annex forms an integral part of this third Supplemental Memorandum.
13. All notices in relation with the third Supplemental Memorandum shall validly be given if in writing and sent to:

For the European Union

European Commission
Directorate General for Economic and Financial Affairs
B-1049 Brussels
Fax No.: +32 2 299 35 23

For the Prime Minister

Prime Minister's Office
1, Piata Victoriei
Sector 1, 011791, Bucharest
Fax No.: +40 21 319 15 88

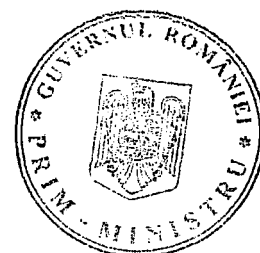
For the Ministry of Public Finance of Romania

Ministry of Public Finance of Romania
Apolodor Street, 17
Sector 5, 050741 Bucharest
Fax No.: +40 21 312 16 30

For the National Bank of Romania

National Bank of Romania
Lipscani Street, 25
Bucharest 030031
Fax No.: +40 21 312 62 60

14. For Romania, the Supplemental Memorandum shall become effective after completion of internal procedures required under the Laws of Romania. The Supplemental Memorandum may be amended upon mutual agreement of the parties in the form of an Addendum. Any such Addendum will be an integral part of the Memorandum and become effective according to the same procedures as the Memorandum.

Done in Brussels on 19 January 2011 and in Bucharest on January 27, 2011 in five originals in the English language.

ROMANIA

Represented by

EUROPEAN UNION

Represented by

EUROPEAN COMMISSION

Emil Boc

The Prime Minister

Olli Rehn

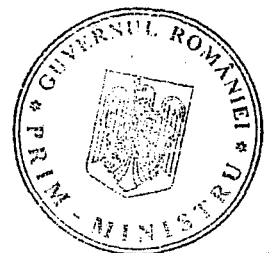
Member of the European Commission

Gheorghe Ialomițianu

Minister of Public Finance

Mugur Isarescu

Governor of the National Bank of Romania

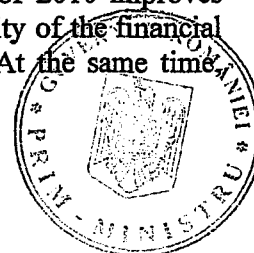
ANNEX 1
SPECIFIC ECONOMIC POLICY CRITERIA

(Amendments and additions to Annex I of the MoU and Annex 1 of the second SMoU)

Delays incurred in the implementation of a number of reforms that are critical to the success of the programme. In the light of the foregoing, the specific economic policy criteria spelled out in the Annex I to the Memorandum and Annex 1 to the first and second Supplemental Memoranda shall be augmented by the following actions:

Actions to be taken before disbursement of the fourth instalment of the EU loan

- Parliament adoption of a budget for 2011 targeting a general government deficit of 4.4% of GDP in cash terms (below 5% of GDP in ESA terms), based on agreed macroeconomic assumptions and supported by adequate measures agreed under the programme—providing a sound basis for the attainment of the 2012 deficit target (below 3% of GDP in ESA terms). In connection with this, adoption of the Medium Term Budgetary Strategy for 2011-13. The Medium Term Budgetary Strategy should present the main expenditure and revenue items (notably the total wage bill), as well as consolidation measures consistent with a sustainable fiscal consolidation path that would allow a budget deficit of 4.4% of GDP to be reached in 2011 in cash terms (below 5% of GDP in ESA terms) and a deficit below 3% of GDP in 2012 in ESA terms, as committed to by the authorities in the context of the EDP procedure. The authorities will consult European Commission staff on the consistency of these measures and figures before submitting the 2011 Budget to Parliament. Within the budget envelope, additional resources will be allocated to investment in the first half of the year so as to improve absorption of EU funds. If absorption improves sufficiently, solutions will be sought to create greater fiscal space for investment from mid-2011. The European Union will provide expert assistance for the utilisation of resources from the EU, from the European Investment Bank, and from the World Bank, including the use of innovative financing solutions.
- Enactment of the Unified Wage Law (framework law and implementing law for 2011) with a view to: i) introducing a unitary salary system for the employees working for budgetary entities who are paid by the general government; and ii) limiting the public sector wage bill in 2011 to RON 39 billion (excluding the payment of social security contributions for the military worth RON 1.6 billion under the new pension law) and ensuring continued control of the public sector wage bill in subsequent years; as will be specified in the medium term budgetary strategy. The Unified Wage Law should provide the necessary framework and legal underpinning for the government to keep the total wage bill on the path set out in the medium-term budgetary strategy. The authorities will consult European Commission staff on this matter.
- Enactment of the revised pension legislation agreed with the European Commission, IMF and WB staff.
- Working with the parliament to ensure that emergency ordinance 50 of 2010 improves transparency and protects consumer rights while safeguarding the stability of the financial system and guaranteeing compliance with EU Directive 2008/48/EC. At the same time

gi. M.I.

ensuring that the National Bank is the only agency authorised to regulate banks' lending activity.

Fifth instalment

A: Fiscal consolidation

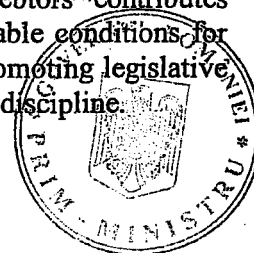
- Budget execution for 2011 on track to reach the 4.4% of GDP target in cash terms (below 5% of GDP in ESA terms) and providing an adequate basis for attaining the 2012 fiscal target of a general government deficit below 3% of GDP (ESA).
- Implementation of provisions in the budget ensuring that the public wage bill in 2011 does not exceed RON 39 billion in 2011 (excluding the payment of social security contributions for the military worth RON 1.6 billion under the new pension law).
- Prevent re-emergence of arrears in the health care sector based on effective measures being in place to address their root causes.
- The local government arrears issue to be looked into further with a view to improving financial management including management of EU co-financed projects in local administrations, with help from the EU and World Bank experts.
- Approval of legislation to introduce a means-tested co-payment system for medical services developed in cooperation with the World Bank.

B: Fiscal governance and structural fiscal reform

- Approval and publication by the Ministry of Public Finance of a medium-term debt management strategy for the period 2011-2013 with a view to securing appropriate cash management (around 4 months of financing needs) and extending the maturity profile.

C: Financial sector regulation and supervision

- Amend Government Emergency Ordinance 39/1996 regarding the setting up and operation of the Deposits Guarantee Fund in the Banking System by: (i) eliminating the stand-by credit lines from banks; (ii) introducing an incompatibility clause according to which neither members of the board nor employees of credit institutions are represented in the managing board of the DGF. The amended legislation should become effective by end-December 2010.
- Considering the difficulties associated with the enforcement of collateral and the ongoing deterioration in asset quality, authorities will continue maintaining the current prudent regulatory framework for provisioning.
- Preserving credit discipline and avoiding moral hazard among debtors contributes significantly towards enhancing financial stability and creating favourable conditions for the revival of credit activity. Therefore, authorities will refrain from promoting legislative initiatives (such as the personal insolvency law) which undermine credit discipline.

- Make the necessary legislative amendments aiming at clarifying the damage compensation regime for creditors of banks placed under special administration to ensure an effective implementation of the recently amended legislation on the resolution of credit institutions in financial distress. This legislation should be effective by end-December 2010.
- Enactment of the Law on the independence of non-banking financial sector regulators by end-December 2010.

D: Structural reforms

- Each of the ten largest loss-making publicly-owned enterprises to submit, by mid January 2011, concrete and timed plans towards the reduction of arrears. The plans should notably involve cuts in operating expenditure, including personnel, increases in tariffs, and if needed, structural reforms of the business model.
- Signature, by mid December 2010, of a multi-annual performance agreement between the Ministry of Transport and the implementing agencies. The agreement must take into account, and be in line with, the Government's medium term budgetary framework. The Ministry of Transport shall consult with the Commission services on the appropriate documentation to be used.
- Completion of the second stage of the functional review of the Romanian public administration by end April 2011. Progress with implementation by the Government of the action plan based on the outcome of the first stage of the review by end April 2011.
- Measures being prepared to improve the absorption of EU funds.

